

Engedély nélkül drága

Szigorú bírságok a szabálytalanul építkezőknek

Ez év elején látott napvilágot a 3/1973. I. 27. EVM sz. rendelet, mely szabályozza az építésrendészeti bírság kiadásával kapcsolatos államigazgatási feladatokat. A rendelet életbe lépését indokolja, hogy az utóbbi időben egyre több helyen építkeznek engedély nélkül, illetve a kapott engedélytől eltérő módon. Példa erre, hogy Budapesten ötezer engedély nélküli építkezést, a Balaton-parton hatezret, Csongrád megyében pedig hozzávetőlegesen kétezret tartanak számon.

Az említett rendelet 1973. március 1-én életbe lépett. Ennek értelmében tíz évre visszamenőleg kivethető az építésrendészeti bírság akkor, ha az engedély nélküli építkezés ténye, tehát az eset a hatóság tudomására egy évvel nem régebben jutott. Ebben az esetben ki kell vetni az építésrendészeti bírságot! Az épület vagy épületrész értékének 10 százalékát róják ki bírságként az engedély nélküli építkezőkre. Az épület vagy épületrész értékének meghatározásánál a kisajátítási jogszabály az alap.

Nem lehet eleget hangsúlyozni, hogy a rendelet birtokeában, értelme szerint, hatályba lépése óta a bírságot a tanácsai szakigazgatási szervek kötelesek kivetni. Mégpedig akkor, ha az engedélyhez kötött munkát valaki engedély nélkül végzi el; engedéllyel épít ugyan, de a kapott engedélytől jelentősen eltér; engedélyhez nem kötött munkát végez, de a város vagy községrendezési tervet megsérti; az elkészült épületet nem a használatba vételi engedély alapján használja. Az utóbbi esetre példa: valaki a lakóépülethez csatlakozó mellék-szárny — nyári konyha — építésére engedélyt kér, de míg nem készül el a főépület, a mellék-szárnyban lakik. A rendelet szerint ahhoz, hogy a melléképületben lakjon, ugyancsak engedélyt kell kérnie. Másik példa: aki kiadja albérlésbe a melléképületet, úgymond nem eredeti rendeltetésének megfelelően használja, tehát őt is megbírságozzák.

Ha állami vállalat telephelyét az Országos Telephelyi Központ vagy az EVM engedélyre nélkül vesz igénybe, ugyancsak megbírságozzák, mégpedig a beruházás értékének tíz százalékát kell fizetnie. Ebben az esetben a rendbírságot az építési és városfejlesztési miniszter szabja ki, tehát fellebbezésnek helye nincs.

Az engedély nélküli építkezésért a magánosok épp úgy, mint az állami vállala-

tok, szövetkezetek, bírságot fizetnek, a kivitelező ellen pedig szabálysértési eljárást indítanak. Amennyiben a kivitelező kisiparos — s nála az eset sorozatosan ismétlődik — az iparengedélyt is megvonhatják.

Engedély nélküli építkezésnél, ha a hatóság bontást rendel el, az erre való felszólításkor rendbírságot nem kell fizetni. Amennyiben a határozatban megjelölt időre valaki az épületet nem bontja le, kiróják a rendbírságot, s újabb határidőt kap a bontásra. Mindaddig fizetnie kell a kikényszerítési bírságot, míg a határozatot végre nem hajtja.

Maga a rendelet mérlegelésre — tehát a szociális helyzet miatt az összeg bizonyos százalékának elengedésére — nem ad módot. A panaszfo-

rumokon csak azt mérlegelik, hogy a szakigazgatási szerv helyesen állapította-e meg az ingatlan értékét! Ez nem jelenti azt, hogy nem lehet felbontani. Az első fokú építési hatóság szabja ki a bírságot, a panaszforum a másodfok, a járás, a megyei város, illetve a megyei tanács, tehát a területileg illetékes hivatal, tanács. Az ügy végül is a panaszforumon zárul.

Az építésrendészeti bírság kiadásával kapcsolatos államigazgatási feladatokat meghatározó EVM-rendelet elég szigorú szankciókat helyez kilátásba, illetve alkalmaz. Szigorú az indokolja, magyarázza, hogy az utóbbi tíz évben elszaporodott engedély nélküli építkezőknek végre valóban határt kell szabni!

Varga Edit

Dr. Gaál Endre:

Mozaik a nyomdai munkások mozgalmáról

2. A századforduló utáni első években, különösen 1903-ban gyors ütemben gyarapodott a szakszervezetek belüli alakított, 1897 óta működő szakegylet taglétszáma. 1899 közepétől az „anyaegylet” csak segélyezéssel foglalkozott, az önképzés, a szocialista agitáció a szakegyletben folyt. Ez irányította a gazdasági helyzet javításáért folyó harcot, és feladata volt a munkások bevonása a szociáldemokrata párt akciójába is. (Lényegében ugyanazt a szerepet töltötte be, amelyet a többi szakközvetítő szervezetekben is mindinkább kialakuló szakszervezetek.) Ellentétben az anyaegylettel, a szakegylet valamennyi tagja szociáldemokratának vallotta magát. A nyomdászszakegylet első

országos kongresszusa 1903. augusztus 15–16-án valamennyi szakegyleti tagnak kötelességévé tette, hogy a pártot teljes erejükkel támogatassák. A Szegeden 1899-ben létrejött nyomdászszakegyleti csoportnak 1903 végén 122 tagja volt.

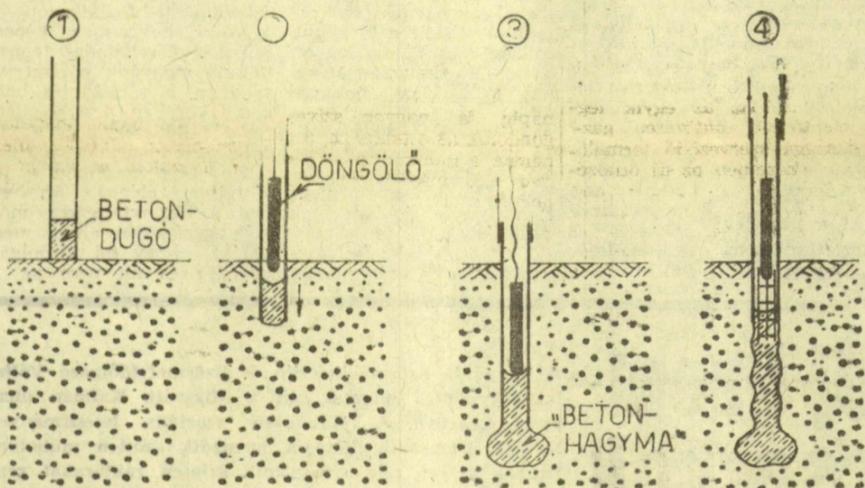
A szakegyleti szervezkedés országos előrehaladása tette lehetővé, hogy 1903 őszén a vidéki nyomdai munkások eredményes harcot indítsanak az *egységes vidéki árszabály*, azaz kollektív szerződés elfogadtatásáért. Az országos vezetőség által kidolgozott árszabály tételét az első szakegyleti kongresszus hagyta jóvá. (Figyelemre méltó, hogy az árszabályba a szegedi szakegylet mindhárom javaslatát bekerült: a hírlapszedők egyéb munkáit nem vállalhatnak, a gépmester gázmotor kezeléséért és tömörítésért külön pótlékot kapjon, sztrájkmozgalom esetén a művezetők is kötelesek kilépni.) A harc nagyjából egyidőben indult meg a fontosabb nyomdászvárosokban; Szegeden szeptember 27-én nyújtotta át az e célból alakított bizottság a követeléseket a főnököknek, akik azt elutasították. Erre valamennyi helyi nyomda munkása sztrájkba lépett. A nyomdatulajdonosok ekkor meghatározták a Traub-nyomda tulajdonosának kivételével aláírták a szerződést. A Szegedi Híradó kiadótulajdonosa, Endrényi Imre azonban már a szerződés aláírását követő napon megszegte azt: a sztrájk miatt három munkásnót azonnal felmondás nélkül elbocsátott. Erre egész személyzete újból sztrájkba lépett, követelve a három munkásnó visszavételét. Endrényi erről hallani sem akart: telefon és távirat útján Budapestre kért és kapott munkásokat 14 szedő Endrényi költségén leutazott Szegedre, az állomásról fiákeren, rendőri fedezettel vitték őket a nyomdába, azok azonban nem kezdték el a munkát, hanem — kijelentve, hogy a sztrájkolókat nem támadják hátra — ugyancsak Endrényi költségére visszautaztak Budapestre. Így fogtak susztert Szegeden az úrnak 1903. esztendejében” — írta

az eset kapcsán a Népszava. (A nyomdai munkások a sztrájkot követően, testvérülők, árszabályon alul dolgozókat neveztek „suszternek”.) Az öntudatos nyomdai munkások szolidaritása folytán tehát a Szegedi Híradó nem jelenhetett meg; Endrényi — éppen a lap megjelentetése érdekében — kénytelen volt aláírni egy nyilatkozatot, hogy az árszabályt szigorúan betartja, hat hónapig senkit el nem bocsát.

Az itt vázlatosan leírt események jól mutatják a gazdasági harc formáinak változásait. Szeptember végén *támadó sztrájk*kal kényszerítették ki a munkások az árszabály elismerését. E kollektív szerződés biztosította a 9 órás napi munkaidőt, ami különösen Endrényi Imre nyomdájában hatalmas vívmány volt. A mozgalom előtt ugyanis az újságszedők itt napi 14–15 órában az újságszedés mellett még egyéb szedést is végeztek. A szerződés Szegeden a nappal dolgozó szedők számára 24 K heti minimális bért írt elő az addigi 18 K helyett. Ez 33%-os béremelésnek felel meg. Az elért nagy eredmény biztosításáért azonban Endrényi Imre, majd Engel Lajos nyomdájában is *védelmi harc*ba kellett lépni. Mind a támadó, mind a védelmi harc a vidéki mozgalmat vezető fővárosi szocialisták szervező bizottságának — elsősorban Venkovits Károlynak — hathatós segítségével folyt. A harcban — amelynek csupán egyetlen epizódját emeltük ki, és amelynek fejleményei 1904-re is áthúzódtak — a gazdasági jelleg mellett *politikai mozzanatok* is jelentkeztek. A munkások követelték május elseje megünneplésének jogát. Főként azonban az tette politikai jellegűvé a harcot, hogy annak az országos mozgalomnak a része, amely a nyomdai munkások szervezete, illetőleg a Vidéki Nyomdatulajdonosok Országos Szövetsége, tehát egy szakma szervezett munkás- és szervezett munkálató osztályai között folyt.

(A befejező rész következik.)

Miért cölöpöznek Odesszában?

Újszegeden, a volt lada-gyár területén néhány hét óta reng a föld: Odessza városrészt újabb építési ütemnek keretében megkezdtek egy tízzintes lakóépület cölöpalapozását. Szegeden korábban is épültek közepmagas házak (például a Nádor utcában, a Bécsi körúton), de „szokványos” alapozással. Bizonyára vannak, akikben felülrik a kérdés: miért szükséges újabban a különleges, cölöpalapozási mód használata?

Ismeretes, hogy az építés ideje alatt és egy ideig még utána is minden épület némileg süllyed, az alatta levő talaj összenyomódása következtében. Az épületre azonban többnyire csak az elszéyes, ha egyes részei erősen mozognak, ha tehát süllyedéskülönbségek keletkeznek. A károsodást még nem okozó, megtűrhető süllyedéskülönbség nagymértékben függ az épület anyagától és építési módjától, pontosabban: szerkezetétől. A hagyományos, téglafalú épületek egyenlőtlen mozgásokra kevésbé érzékenyek, általában néhány centiméteres süllyedéskülönbség esetén sem repedeznek. A vasbetonváz épületek ebből a szempontból már kényesebbek. A gyári elemekből épülő paneles épületek pedig a süllyedéskülönbségre igen érzékenyek. A paneles épületek legközelebbi falai között legfeljebb néhány milliméteres süllyedéskülönbség engedhető meg.

A paneles építési mód ismert előnyei: az építési idő viszonylag rövid, a kivitelezés gépesített. Tudomásul kell vennünk azonban, hogy ezek az épületek olyan alapozási igényeknek, amely biztosítja a szigorú süllyedési határérték betartását.

Az építés előtti talajvizsgálat — talajmechanikai előtervezés — alkalmával a várható süllyedések előrejelzése céljából számításokat végeznek. Ezekhez az adott talajok összenyomhatóságának ismerete, laboratóriumi vagy helyszíni meghatározása szükséges. A feltöltés (hordott föld), a humuszos talaj és puha agyag terhelés hatására erősen összenyomódik. A homok és a szivós állapotú agyag közepesen, a kavics talaj kevésbé összenyomható.

Városunkban a szegedi oldalon az alapozás szempontjából számításba vehető legfelső réteg általában sárga iszap: alatta sárga, mélyebben kékeszürke agyagrétegek fekszenek. Újszegeden pedig 6–7 méter mélységig barna, sárga agyagrétegek találhatók, alattuk pedig finom homok. A felső szintbeli iszap-, illetve agyagrétegek mindkét oldalán az összenyomhatóság szempontjából közepesen kedvezőtlennek. Ezért szükséges közepmagas paneles épületek esetében különleges alapozás: cölöpözés.

Az Odessza lakónegyedben folyamatban levő cölöpözést

Franki-féle eljárásnak nevezik. Magyarországon először 1964-ben használták. A módszert rajzsal szemléltetjük. Függetlenül állított acélcsőbe körülbelül 1 méter magasságig nedves betont öntenek (1). Ezt hosszúságú döngölővel a csőben betonugóvá tömörítik. A további döngölés hatására a betonugó a csövet a talajba magával viszi (2). A kellő mélység elérése után a csövet — további süllyedések megakadályozása céljából — rögzítik. Újabb betonadagot töltenek bele, és a beton döngölése után a cső alatt betonhagymát alakítanak ki (3). Ezután a cső fokozatos visszahúzása közben, további betonadagolás és döngölés mellett a lyukat betonnal töltik ki (4).

A beton döngölése következtében hullámos oldalfelületű cölöp keletkezik. Az épület terhért részben a „betonhagyma” alatti talaj hordja, részben pedig a cölöp kidudorodásai révén az oldalt levő talajrétegek viselik. Átlagos körülmények között egy cölöp teherbírási mintegy 100 tonna.

A cölöpözés — facölöpök használata — ösidők óta ismeretes. Korszerű változatai — amelyeknek egyike a Franki-féle módszer — lehetővé teszik, hogy átlagosnál kedvezőtlenebb talajadottságok mellett is nagy súlyú ipari építmények és modern, gyári technológiájú lakótelepek épüljenek.

Dr. Ungár Tibor

Több a tűzok

Az elmúlt esztendőben a hajdúsági településektől távol eső legelőknél, szikeseken a fokozott védelem következtében növekedett a tűzokállomány. A tavaszi vadszámolás szerint több mint ötszázra tehető a ritka óriás madarak száma a Hajdúságban. Nagy csapatokban tanyáznak a tűzok a csölkői, a nagyrábéi, a darvasi, a biharkeresztési határban. A vadászok a következő hetekben fokozottan öröködnék a fészkekön ülő állatok fölött, hogy minél több fiókát nevelhessenek fel.

Szeged a hazai lapokban

1973/21

Külföldi gépek szerelése. Kenderipar, apr. 26. [Fényképek a Kenderipar és Szövőipari Vállalat gyarából.]
(király): A IV. nemzetközi szakszervezeti néptáncfesztivál Szegeden. Népművelés, május.
SZÁRÁZ Pál: Lehet-e „sógorkoma-jóbarátság” eredménye Szegeden az arany fokozat? Kábel, máj. 10. [A kábelgyári Aprilis 4. szocialista brigádról. Fényképpel.]
NADASY Péter: Építész-patrióták. Képes Újság, máj. 12. [Interjú Takács Mátéval, Szeged főépítésével. Fényképekkel.]
[RÁCZ Lajos]: Több mint 400 kut. Kisalföld, máj. 12. [A szegedi szénhidrogén-medencében.]
Kiváló gyár. — Unnepély, kitüntetés, jutalom Szegeden. Gumipari Hírlap, máj. 15. [A gumigyárról.]
Szegedi nyár. Szolnok megyei Néplap, máj. 17. [Az ünnepi hetek programjáról.]
Működik a szegedi szénhidrogén-medence szivattyútelepe. Magyar Hírlap, Népszava, máj. 18.
Kemény Gábor-emlékülés. Magyar Hírlap, máj. 18. [Szegeden.]
Ovári Miklós látogatása Csongrád megyében. Magyar Hírlap, Magyar Nemzet, Népszabadság, Népszava, Szolnok megyei Néplap, máj. 19.
KGST tanulmányos szimpozion. Magyar Hírlap, máj. 19. [Szegeden.]
LANTOS Gábor: Szegedi párt-

beszéd. Népszport, máj. 19. [Interjú Bundszak Dezsővel, a SZE-OL labdarúgócsapatáról.]
A szegedi ünnepi hetek sportmúsa. Népszava, máj. 19.
BOSSANYI Katalin: Kereskedő, szervező házigyárak. — Lakást exportál a szegedi házigyár? — Jó üzleti módszerek. — Újabb százmillió forint a város lakásépítéséhez. Magyar Hírlap, máj. 20.
Szeged: Újabb kutak az olajmezőn. Hétfői Hírek, máj. 21.
Gyógyintézet bányászoknak. Esti Hírlap, máj. 22. Népszava, máj. 23. [Fizikoterápiás rendelő nyílt Algyón.]
GYÖRGYI Géza: Wigner Jenő és a szegedi katedra. Magyar Nemzet, máj. 22. [Wigner Jenő 1929-ben a szegedi egyetemre pályázott.]
Újra lesz János vitéz. — Szeged vendége Igor herceg. — Hegyen-völgyön lakodalom. — Norma és a gálaest. Esti Hírlap, máj. 23.
Élelmiszerek, iparcikkek. — Vásári készülődés Szegeden és Pécsen. Magyar Hírlap, máj. 23.
[H. VALACHI Anna] H. V. A.: Csongrád megyei kezdeményezés. Egyetemisták a falu közművelődéséért. Magyar Hírlap, máj. 23.
Szegedi szabadtéri játékok. 1973. Magyar Hírlap, Magyar Nemzet, Népszabadság, Népszava, máj. 24.